

Małgorzata Skotnicka-Palka

Solidarni z Pospíchalem

Kiedy w 1977 r., mając 17 lat, podpisywał „Kartę 77”, był najmłodszym jej sygnatariuszem i opozycjonistą Czechosłowacji. Dziesięć lat później, gdy został aresztowany, był jednym z najbardziej rozpoznawalnych ludzi czeskiego podziemia.

22 stycznia 1987 r. w Brnie zatrzymano Petra Pospíchala, członka Komitetu Niesprawiedliwie Prześladowanych (VONS), sygnatariusza „Karty 77”, działacza Solidarności Polsko-Czechosłowackiej. Oskarżono go o organizowanie przerzutów bibuły między Polską a Czechosłowacją oraz rozpowszechnianie polskich wydawnictw niezależnych. Obwiniono o współpracę z Polską, „działanie na szkodę Republiki poza granicami kraju”. Groziła mu kara 12 lat więzienia. W odpowiedzi zorganizowano w Polsce (zwłaszcza w Warszawie i we Wrocławiu) solidarnościową akcję protestacyjną.

W stolicy działania na rzecz Pospíchala podjęły Grupy Oporu „Solidarni” oraz Ruch Wolność i Pokój. Petycję, w której domagano się jego uwolnienia, podpisało kilkanaście tysięcy osób. Dokument został następnie zanieiony do ambasady Czechosłowacji przez Zbigniewa Janasa i Janusza Onyszkiewicza. Pierwszy z nich wspomina: *Byliśmy przekonani, że nas zamkną. Obserwowali nas koledzy, żeby upewnić się o naszym losie. Zadzwoniliśmy, powiedzieliśmy, że jesteśmy z „Solidarności” i że chcemy złożyć podpisy w obronie naszego przyjaciela. Głos po drugiej stronie powiedział, że należy wrzucić list do skrzynki na korespondencję. Wrzuciliśmy i niezatrzymani wróciliśmy do domów.* W tym samym czasie w Podkowie Leśnej odprawiona została

msza święta w intencji uwięzionego Pospíchala, zapoczątkowano cykl wykładów o czechosłowackim ruchu niezależnym, który połączono prezentacją czeskiego i słowackiego samizdatu. Podobne działania podjęto w wielu krajach.

Kulminacją polskich pikiet na rzecz uwolnienia Pospíchala była demonstracja, która odbyła się 16 kwietnia 1987 r. we Wrocławiu, w rocznicę urodzin Petra. Zainicjowało ją kilkunastu członków Niezależnego Zrzeszenia Studentów oraz Ruchu Wolność i Pokój. Zorganizowanie wiecu w obronie Pospíchala skutkowało ujawnieniem się „Solidarności Polsko-Czechosłowackiej”. Podczas manifestacji w wielu miejscach Wrocławia rozrzucano ulotki z hasłem: „SOS dla Pospíchala”. Około pół godziny po jej rozpoczęciu do akcji wkroczyły oddziały Milicji Obywatelskiej. Zatrzymano kilkanaście osób: Jarosława Brodę, Jerzego Karwelisa, Pawła Kociębę-Żabskiego, Leszka Machnika, Grzegorza Majewskiego, Grzegorza Michalaka, Wiesława Mielcarskiego, Mieczysława Piotrowskiego „Ducina”, Dorotę Przerwę, Małgorzatę Rychczyńską, Waldemara Szczurka. Po przeprowadzeniu rewizji i zatrzymaniu na noc w areszcie wszyscy zostali zwolnieni. Kolegium do spraw wykroczeń wymierzyło im kary grzywny w wysokości od 25 do 50 tysięcy złotych.

Fot. NAF Dementi/ Ośrodek "Pamięć i Przyszłość".

Petra Pospíchala zwolniono 18 maja 1987 r. Wdzięczny za poparcie, jakiego mu udzielono, wystosował do członków Tymczasowej Rady „Solidarności” list, w którym podziękował za udzieloną mu pomoc.

List Petra Pospíchala do Tymczasowej Rady „Solidarności”, 18 VI 1987 r¹

Dzięki solidarności wielu ludzi z mojego i Waszego kraju, oraz z innych państw, zostałem zwolniony z więzienia 18 maja. Postępowanie karne nadal trwa, ale wierzę, że śledztwo w mojej sprawie zostanie umorzone, a wszystkie zarzuty odrzucone.

Dziękuję Wam za poparcie wyrażone poprzez protest, który skierowaliście przeciw mojemu uwięzieniu. Protest Wasz był nie tylko jednym z działań, które doprowadziły w końcu do mojego uwolnienia, ale także był wyrazem szlachetności celów Waszej organizacji związkowej, która nosi tak znaczącą nazwę.

Solidarność, w jej potocznym sensie, musi przekraczać granice, które istnieją między ludźmi. Jeśli uda się jej przekroczyć i granice między państwami, wzbudzi tym samym w obecnej dobie nową i poważną nadzieję dla wszystkich ludzi dobrej woli po obu stronach granicy, zarówno dla nas, jak i dla Was.

¹ [za:] Ł. Kamiński, P. Błażek, G. Majewski, *Ponad granicami. Historia Solidarności Polsko-Czechosłowackiej*, Wrocław 2009, s. 193.

Przeżycie, bardzo Was proszę, moje podziękowanie wszystkim uczestnikom Waszych niezależnych organizacji, którzy starali się o moje uwolnienie – czy to przez przesyłanie pozdrowienia do więzienia, apeli do czechosłowackich urzędów, publiczne informowanie o moim przypadku, czy chrześcijańską modlitwę i pamięć. Jestem przekonany, że dzięki wzajemnej i wspólnej solidarności możemy osiągnąć zwolnienie dalszych więźniów, którzy dla naszych wspólnych ideałów są i będą gotowi poświęcić wspólną wolność. Dzięki tej solidarności możemy stopniowo wspólnie stworzyć sytuację, kiedy pojęcie więzienia politycznego stanie się pojęciem historycznym.

Kiedy w 1987 r. mijała dziesiąta rocznica powstania „Karty 77”, członkowie Solidarności Polsko-Czechosłowackiej postanowili ją uczcić, wydając okolicznościowy kalendarz oraz serię znaczków pocztowych, których wykonano aż 5 tysięcy. Ich wzory naszkicowano rok wcześniej w Czechosłowacji i jesienią 1986 r. przerzucono do Polski. Znaczki zostały bardzo profesjonalnie przygotowane, były podgumowane i miały perforację. W Czechosłowacji nikt nie przypuszczał, że można je nielegalnie wyprodukować i wprowadzić do obiegu. A jednak udało się to zrobić. Niczego nieświadomi Czesi naklejali je na korespondencję. Gdy władze zorientowały się, co symbolizują znaczki, czeski minister

Fot. NAF Dementi/ Ośrodek "Pamięć i Przyszłość".

Poczty i Łączności zakazał dostarczania listów, na których były one naklejone. Mimo tego zakazu list ze znaczkiem Solidarności Polsko-Czechosłowackiej otrzymał w więzieniu Petr Pospíchal.

W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych XX w. Pospíchal, z wykształcenia politolog, został ambasadorem Republiki Czech w Bułgarii. W 2000 r. prezydent RP Aleksander Kwaśniewski przyznał dwóm przedstawicielom Solidarności Polsko-Czechosłowackiej Krzyże Oficerskie Orderu Zasługi RP. Otrzymali je dwaj obywatele Republiki Czeskiej: Petr Pospíchal i Petr Uhl.

Bibliografia

- Błażek P., Majewski G., *Granica Przyjaźni*, „Karta”, nr 45, 2005, s. 118–137.
- Kamiński Ł., Błażek P., Majewski G., *Ponad granicami. Historia Solidarności Polsko-Czechosłowackiej*, Wrocław 2009.
- List do Prezydenta Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej dra Gustava Husaka w sprawie uwolnienia z więzienia Petra Pospíchala*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Dział Dokumentów Życia Społecznego, sygn. I-2 (D141).
- <http://www.newsweek.pl/wydania/1185/pospichal-bez-granic,57279,1,1> [dostęp 15.01.2013].
- <http://pik.wroclaw.pl/Galeria-Solidarnoci-Polsko-Czesko-Sowack-m171.html> [dostęp 15.01.2013].
- http://www.spczs.engo.pl/index_pl.php?dzial=historia [dostęp 13.01.2013].